

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770

e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2018. gada 23. oktobrī

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Ineta Ziemele, tiesneši Aldis Laviņš un Artūrs Kučs,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto [...] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 149/2018),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu atzīt likuma „Par valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzību 2009. gadā” (turpmāk – Atlīdzības likums) 4. panta otro daļu un 5. pantu (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2009. gada 28. jūnijam) (turpmāk – apstrīdētās Atlīdzības likuma normas) un Krimināllikuma 318. panta otro daļu (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2013. gada 31. martam) (turpmāk – apstrīdētā Krimināllikuma norma) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 105. un 106. pantam.

2. Atlīdzības likuma 4. panta otrā daļa (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2009. gada 28. jūnijam) noteica: „Valsts un pašvaldību institūcijas, kurām pieejamo finansējumu atlīdzības izmaksai nenosaka saskaņā ar likumu „Par valsts budžetu 2009. gadam”, ne vēlāk kā līdz 2009. gada 1. martam, grozot vai pieņemot 2009. gada budžetu, 2009. gada atlīdzības izmaksai paredzētā finansējuma apjomu samazina par 15 procentiem no kopējā institūcijai 2009. gadā šim pašam mērķim noteiktā vai plānotā finansējuma apjoma, līdz 2009. gada 1. martam iesniedzot attiecīgu apliecinājumu Finanšu ministrijai.”

Savukārt šā likuma 5. pants paredzēja:

„(1) Lai nodrošinātu likumā “Par valsts budžetu 2009. gadam” un šā likuma 4. pantā minēto kopējās atlīdzības samazinājumu, 2009. gadā valsts vai pašvaldības institūcijās tiek veikti šā panta otrajā un trešajā daļā minētie pasākumi.

(2) Valsts vai pašvaldības institūcijā:

- 1) netiek izmaksātas prēmijas, naudas balvas;
- 2) netiek izmaksāts atvaļinājuma pabalsts par 2009. gada atvaļinājumu;
- 3) ar šā likuma spēkā stāšanos netiek slēgti vadības līgumi un noslēgtie vadības līgumi uzskatāmi par izbeigtiem.

(3) Valsts vai pašvaldības institūcijā tiek noteikts apmēra ierobežojums šādiem normatīvajos aktos paredzētajiem pabalstiem:

1) pabalsts bērna piedzimšanas gadījumā ir divu mēnešalgu (darba algu) apmērā par katru bērnu, bet ne vairāk kā 1000 latu par katru bērnu;

2) pabalsts sakarā ar ģimenes locekļa vai apgādājamā nāvi ir mēnešalgas (darba algas) apmērā, bet ne vairāk kā 1000 latu.”

Apstrīdētā Krimināllikuma norma noteica, ka par dienesta stāvokļa ļaunprātīga izmantošanu, ja šīs darbības izraisījušas smagas sekas vai ja tās izdarītas mantkārīgā nolūkā, soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz astoņiem gadiem vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu līdz simt piecdesmit minimālajām mēnešalgām, atņemot tiesības ieņemt noteiktus amatus uz laiku no viena gada līdz pieciem gadiem vai bez tā.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata lieta ir ierosināma, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. – 19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu Satversmes tiesa var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

4. Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 5. punkts noteic, ka izskatot pieteikumu, Satversmes tiesas kolēģija ir tiesīga atteikties ierosināt lietu, ja pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības nav mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Pieteikuma iesniedzējs jau iepriekš ir vērsies Satversmes tiesā ar saturiski līdzīgu pieteikumu, lūdzot atzīt apstrīdētās Atlīdzības likuma normas un apstrīdēto Krimināllikuma normu par neatbilstošu Satversmes 1., 90. pantam un 92. panta otrajam teikumam (pieteikums Nr. 114/2018). Izskatot minēto pieteikumu, Satversmes tiesas 1. kolēģija (datums) ir pieņēmusi lēmumu par atteikšanos ierosināt lietu, norādot, ka tas neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas, 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

Izskatāmajā pieteikumā ir mainījies prasījuma formulējums, proti, lūgts izvērtēt apstrīdēto Atlīdzības likuma normu un apstrīdētās Krimināllikuma normas atbilstību Satversmes 105. un 106. pantam.

Tādējādi Satversmes tiesas kolēģijai ir jāpārbauda pieteikuma atbilstība Satversmes tiesas likuma prasībām.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likuma atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

6. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktu persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā. Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likumā noteiktās prasības.

7. Pieteikuma iesniedzējs apstrīd Atlīdzības likuma un Krimināllikuma normu atbilstību Satversmei.

Satversmes tiesas likuma 18. panta otrā daļa noteic, ka vairāku aktu apstrīdēšana vienā pieteikumā pieļaujama vienīgi šajā likumā norādītajos gadījumos. Satversmes tiesas praksē ir atzīts, ka, ņemot vērā Satversmes tiesas procesa ekonomijas principu, atsevišķos gadījumos viena pieteikuma ietvaros var apstrīdēt arī vairāku normatīvo aktu normas, kas regulē savstarpēji cieši saistītus tiesību jautājumus (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2. kolēģijas 2008. gada 29. jūlija lēmumu par lietas ierosināšanu pēc pieteikuma Nr. 75/2008*).

No pieteikuma ir gūstams apstiprinājums tam, ka apstrīdētās Atlīdzības likuma normas un apstrīdētā Krimināllikuma norma regulē savstarpēji cieši saistītus tiesību jautājumus un to konstitucionalitātes izvērtēšana vienas lietas ietvaros varētu veicināt lietas vispusīgu un ātru izskatīšanu.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta otrajā daļā noteiktajām prasībām.

8. Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmā daļa nosaka: „Konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt ikviena persona, kura uzskata, ka tai Satversmē noteiktās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai.” Savukārt šā panta sestās daļas 1. punkts kopsakarā ar 18. panta pirmās daļas 4. punktu prasa pamatot, ka tieši apstrīdētās normas neatbilstība pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai izraisa pieteikuma iesniedzējam pamattiesību aizskārumu.

8.1. Personas pamattiesību aizskārumus Satversmes tiesas likuma izpratnē ir saprotams tādējādi, ka apstrīdētā norma (nevis tās piemērošanas rezultāts) rada nelabvēlīgas sekas tieši pieteikuma iesniedzējam (*sk. Satversmes tiesas 2002. gada 11. novembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2002-07-01 3. punktu*). Persona ir tiesīga vērsties Satversmes tiesā tikai tādā gadījumā, kad pastāv tieša saikne starp šīs personas pamattiesību ierobežojumu un pieteikumā apstrīdēto normu (*sk. Satversmes tiesas 2010. gada 18. februāra sprieduma lietā Nr. 2009-74-01 12. punktu*). Atbilstoši Satversmes tiesas likumam personas pamattiesību aizskārumus ir konstatējams, ja: pirmkārt, personai Satversmē ir noteiktas konkrētās pamattiesības, proti, apstrīdētā norma ietilpst konkrēto pamattiesību tvērumā; otrkārt, tieši apstrīdētā norma aizskar personai Satversmē noteiktās pamattiesības (*sk. Satversmes tiesas 2016. gada 23. novembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2016-02-01 5. punktu*).

Tādējādi Satversmes tiesas kolēģijai ir jāpārbauda, vai pieteikumā ir ietverti juridiski argumenti tam, ka apstrīdētās Atlīdzības likuma normas un apstrīdētā Krimināllikuma norma skar tādas tiesības, kas ietilpst pieteikumā norādītās Satversmes pamattiesības tvērumā, un vai šīs normas aizskar pieteikumā norādītajās Satversmes normās noteiktās Pieteikuma iesniedzēja pamattiesības.

8.2. No pieteikuma izriet, ka, pamatojoties uz apstrīdēto Krimināllikuma normu, Pieteikuma iesniedzējs saukts pie kriminālatbildības citstarp par to, ka nav ievērojis apstrīdētajās Atlīdzības likuma normās noteikto aizliegumu izmaksāt prēmijas un naudas balvas. Par šo darbību veikšanu viņš sodīts ar naudas sodu, kā arī Pieteikuma iesniedzējam noteikts aizliegums pildīt valsts un pašvaldību institūciju un kapitālsabiedrību vadītāja, vadītāja vietnieka amatu uz trīs gadiem. Pieteikumā norādīts, ka tādējādi esot ierobežotas Pieteikuma iesniedzējam Satversmes 105. pantā noteiktās tiesības uz īpašumu, kā arī Satversmes 106. pantā noteiktās tiesības brīvi izvēlēties nodarbošanos, tostarp saglabāt esošo nodarbošanos. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētā Krimināllikuma norma un apstrīdētās Atlīdzības likuma normas neesot formulētas pietiekami skaidri, lai uz šo normu pamata ierobežotu viņa pamattiesības.

Apstrīdētās Atlīdzības likuma normas noteic, kādi pasākumi ir aizliegti vai ierobežoti valsts vai pašvaldības institūcijās 2009. gadā. Savukārt apstrīdētā Krimināllikuma norma paredz, ka par dienesta stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu, ja šīs darbības izraisījušas smagas sekas vai ja tās izdarītas mantkārīgā nolūkā, valsts amatpersonu soda citstarp ar naudas sodu līdz simt piecdesmit minimālajām mēnešalgām, atņemot tiesības ieņemt noteiktus amatus uz laiku no viena gada līdz pieciem gadiem vai bez tā. No pieteikuma secināms, ka Pieteikuma iesniedzējs neapstrīd minēto soda veidu atbilstību Satversmes 105. un 106. pantam. Tiesību uz īpašumu, kā arī tiesību brīvi izvēlēties nodarbošanos aizskārumu Pieteikuma iesniedzējs saskata apstākļi, ka par tiesību normās, kuras nav formulētas pietiekami skaidri, noteiktu pārkāpumu, viņš ir sodīts ar naudas sodu un aizliegumu ieņemt noteiktus amatus. Princips, ka personu var atzīt par vainīgu un sodu var piemērot tikai par tādu personas rīcību, kas saskaņā ar likumu ir atzīta par sodāmu, izriet no Satversmes 92. panta otrā teikuma vārdiem „saskaņā ar likumu” (*sk. Satversmes tiesas 2008. gada 16. decembra sprieduma lietā Nr. 2008-09-0106 4.2. punktu un 2013. gada 28. marta sprieduma lietā Nr. 2012-15-01 15.5. punktu*). No pieteikuma izriet, ka pēc būtības Pieteikuma iesniedzēja Satversmes 105. un 106. pantā noteikto pamattiesību iespējamo aizskārumu izraisa nevis pieteikumā apstrīdētās normas, bet gan to piemērošanas rezultāts. Pieteikumā nav ietverts juridiskais pamatojums tam, ka tieši apstrīdētās Atlīdzības likuma normas un apstrīdētā Krimināllikuma norma aizskar Pieteikuma iesniedzējam Satversmes 105. un 106. pantā noteiktās pamattiesības.

Līdz ar to pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta, kā arī 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

Pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [...] pieteikuma (pieteikums Nr. 149/2018).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

I. Ziemele